

CHRISTENDOM ~ISLAM

Nr.6 Dec.1974 Prijs Fl.1.00 abt. F1.10.00 Giro 815474

"Begrip" Wüstelaan 80 Santpoort. Tel.023-378134

I Kanttekeningen bij een Experiment

II Islam in konfrontatie met Christus

Ten geleide

Dit Decemбернаummer is door omstandigheden te laat uitgekomen. Hiervoor onze excuses.

In dit nummer vindt U twee onderwerpen:

In "Kanttekeningen bij een Experiment" kunt U het verloop lezen van een concrete poging tot dialoog tussen Christenen en Moslims zoals deze heeft plaats gehad in Rotterdam.

Daarop aansluitend enige opmerkingen over de dialoog in het algemeen, en de voorwaarden die nodig zijn wil men tot enig resultaat komen.

Het tweede artikel spreekt over « De Islam in konfrontatie met Christus ». Het is van de hand van Michel Hayek, een Libanees priester van de Maronitische ritus. Hij is professor in Islamologie aan het 'Instituut Catholique' van Parijs.

In deze aflevering publiceren wij het eerste deel van dit artikel, bestaande uit een meer algemene inleiding. Het tweede deel zal verschijnen in het januari nr.

Wij vonden het een goede gedachte om in deze dagen, nu de geboorte van Christus weer levendig in onze gedachte speelt, iets meer bekendheid te geven aan de visie van de Islam op Christus, zijn persoon en zijn leven.

P.Backx

A.van Leeuwen.

Kanttekening bij een Experiment

De oecumene binnen de christelijke kerken werd rond 1960 met enthousiasme begroet. Overal kwamen geestdriftige initiatieven van de grond, die op basis van theologische gesprekken christenen van verschillende confessies bij elkaar brachten. Het bleek echter al spoedig dat de verwachtingen te hoog gesteld waren en het enthousiasme koelde even snel af.

Van oecumene op theologisch niveau ging men over tot oecumene in de vorm van overleg en samenwerking op missionair en maatschappelijk terrein.

Nu binnen onze grenzen niet-christelijke godsdiensten gevonden worden, met name de Islam, is er bij groepen Nederlanders belangstelling ontstaan voor deze godsdienst. Niet echter alleen een theoretische belangstelling voor de godsdienst, maar ook voor de mens die de Islam belijdt.

Men wil hem als godsdienstig mens ontmoeten, en men wil de islamitische groep, gezien zijn positie als minderheidsgroep, graag integreren in de Nederlandse geloofsgemeenschap. Er is verder een duidelijke bereidheid aanwezig om een handreiking te bieden voor het zoeken naar een moskee-ruimte, die nodig is voor de uitoefening van hun godsdienst.

Zo'n groep Nederlandse christenen, met deze doelstelling voor ogen, hebben we genoemd in het eerste nummer van "Begrip" n.l. de Remonstrantse Gemeente van Rotterdam. Enige tijd na het tot stand komen van dit initiatief, hebben we deelgenomen aan de ontmoetingsbijeenkomsten.

Na ruim een jaar van prettige contacten zijn deze ontmoetingsbijeenkomsten vastgelopen. In overleg met de initiatiefnemers hebben we getracht de reden te evalueren van het waarom. De redenen die in Rotterdam gespeeld hebben zullen als uitgangspunt dienen om in een meer algemene beschouwing iets te zeggen over de dialoog Islam-Christendom. Het initiatief voor de ontmoeting van moslims en christenen werd genomen in Mei 1973. Men vond weerklank bij een groep Turken die zich gegroepeerd had rond een bestaande moskee met een bovenzaal waar koranonderwijs gegeven werd en die tevens geschikt was voor ontmoetingen. De eerste aanzet voor de reeks verdere ontmoetingen was het uitnodigen van een spreker die een algemene uiteenzetting gaf over de problematiek rond de gastarbeid. Naast een grote groep Turken waren er ook enkele belangstellende Nederlanders aanwezig.

Deze eerste bijeenkomst wekte enthousiasme zowel bij Turken als Nederlanders. Vanuit de Turkse groep leefde de behoefte om zich ook kenbaar te maken als gods-

dienstige groep en kwam het voorstel om aan de Nederlanders iets over hun godsdienst te vertellen en over de situatie waarin zij zich bevonden om hun godsdienst te praktizeren. Dit werd in beide groepen gezien als een ideaal uitgangspunt voor de verdere ontmoetingen; beide groepen hadden elkaar namelijk gevonden als godsdienstige mensen.

In de volgende bijeenkomsten werden thema's aan de orde gesteld zoals:

- de positie van de vrouw in de Islam
- de Islamitische feesten
- de christelijke feesten
- de moeilijkheden zowel voor christenen als moslims hun godsdienst te beleven in deze moderne tijd.
- gesprekken rond een grotere en meer geschikte moskee-ruimte.

Deze bijeenkomsten vonden om de twee maanden plaats. Er was ruime belangstelling vooral van de kant van de Turken (ongeveer 40) tegen Christenen (ongeveer 10 à 15). Het liep goed en er was reden genoeg om te continueren.

De handicap die echter van begin af aan drukte, was de noodzaak om de gesprekken via een tolk te doen verlopen, en dit in beide richtingen.

Een andere handicap was de omvangrijkheid van de groep, waardoor het onmogelijk was om ieder aan het bod te laten komen.

Om zo'n groep organisatorisch te leiden, was het nodig duidelijk aanspreekbare vertegenwoordigers te hebben. Deze ontbraken of kwamen in ieder geval niet naar voren.

Ten slotte moeten we natuurlijk goed rekening houden met de verwachtingen die in beide groepen leefden en die men als resultaat wilde zien van deze ontmoetingen.

We kunnen ons voorstellen dat aan christelijke zijde de verwachting leefde de moslim als godsdienstig mens te ontmoeten en voor de islamitische groep ruimte te scheppen in onze geloofsgemeenschap. De moslim daarentegen heeft minder behoefte aan deze benadering, maar kampt met het probleem om een duidelijke herkenbare moskee te hebben waartoe o.a. gelden en ruimte beschikbaar gesteld worden.

Deze konstaterbare oorzaken hebben er toe bijgedragen dat de continuering van bijeenkomsten is vastgelopen. Maar naast deze konstaterbare oorzaken moeten we ook zoeken naar moeilijkheden die inherent zijn aan iedere dialoog met een niet-christelijke godsdienst.

We hebben gemeend dit experiment ter kennis van onze lezers te moeten brengen, om verschillende redenen. Er wordt tegenwoordig veel over dialoog met de niet-christelijke godsdiensten, vooral met de Islam gesproken en geschreven. Het is inderdaad geen gemakkelijke zaak, zeker niet voor iemand die zich onvoorbereid met dit soort werk gaat willen bezighouden. Het is dus interessant, niet alleen de positieve kanten te benadrukken, de mogelijkheden en de successen te benadrukken, maar ook te wijzen op zekere mislukkingen of experimenten die om een of andere reden niet van de grond konden komen, of eenmaal gestart niet tot een positief resultaat hebben geleid. Dit kan een aansporing zijn om, als men iets in deze richting wil doen, niet lichtvaardig te werk te gaan en de zaken eerst grondig voor te bereiden. Tegelijkertijd is men dan gewaarschuwd tegen een te groot optimisme en voorbedacht op eventuele teleurstellingen. Jammer genoeg is het niet altijd voldoende een dialoog te willen om deze ook effectief te doen plaatsvinden. Wanneer we hier spreken over dialoog, gesprek met de Islam, dan moet men natuurlijk wel in het oog houden dat we specifiek de Nederlandse verhoudingen op het oog hebben.

Een eerste opmerking zou ik hier willen stellen, dat er voor het ogenblik m.i. in ons land geen sprake kan zijn van een gesprek op theologisch niveau. Noch van de kant van de Islam, noch van het Christendom, hetzij Katholiek of Protestant, hebben wij op het ogenblik hier mensen, die met een voldoende kennis van de wederzijdse theologische problemen onbevangen en vrijuit en met kennis van zaken met elkaar over deze problemen zouden kunnen praten. Het is misschien een wat negatieve conclusie, maar, naar ik geloof, beantwoordt zij aan de werkelijkheid.

Het zou tegelijkertijd een stimulans kunnen zijn om in ieder geval van Christelijke zijde wat meer aandacht aan dit probleem te wijden. Wanneer men van Protestantse zowel als van Katholieke zijde een of meer theologen had, goed bekend met de problematiek van de Islam, niet alleen op het zuiver theologisch terrein maar ook in de filosofie, Koranwetenschappen, traditie etc., zou dat een eerste stap in de goede richting zijn. Maar dit veronderstelt als *conditio sine qua non* een gedegen kennis van de Arabische taal en van de mentaliteit van de Moslim, kennis die niet in korte tijd verworven kan worden en niet zonder moeilijkheden. Dit is dus een program op lange termijn. Wil dit alles nu zeggen dat er niets gedaan kan en moet worden op dit gebied? Verre van daar: buiten het terrein van de eigenlijke theologische discussie zijn er nog andere mogelijkheden, die we kunnen uitbuiten.

Ik denk hier voornamelijk aan de mogelijkheid van een wederzijdse, objectieve voorlichting of informatie over de opvattingen en standpunten van Islam en Christendom, niet alleen op zuiver godsdienstig terrein, maar ook in de gebieden die daar mee samenhangen: sociale verhoudingen, economie, politiek enz.

Een groot terrein ligt hier nog braak waar alles nog te doen is om wederzijdse vooroordelen uit de weg te ruimen en verkeerde voorstellingen recht te zetten. Men moet zich er evenwel van bewust zijn, dat zelfs op dit gebied van wederzijdse informatie een zekere voorzichtigheid op zijn plaats is.

Men moet zich wel bewust zijn dat de overgrote meerderheid der moslims, zoals zij in Nederland leven, geen enkele behoefte heeft informatie te ontvangen over het Christendom. Bovendien zal in vele gevallen iedere poging om zo'n informatie te geven opgevat worden als een verkapte poging tot proselytisme. Wie ook maar het minste met de Islam en de Moslims vertrouwd is, zal zich rekenschap kunnen geven van de gevolgen van deze situatie.

Van de andere zijde ook kan gezegd worden, dat vele Moslims niet of weinig in staat zijn informatie over hun godsdienst te geven. Gesteld dat zij het zouden kunnen, dan zal dit zeker geen objectieve informatie zijn. Zeer dikwijls zal hier meespelen, bewust of onbewust, een verlangen de ander te overtuigen van de waarheid van hun eigen godsdienst. Dat hierbij de taalbarrière een grote rol speelt is een vanzelfsprekende zaak.

Een van de grondvoorwaarden voor een dialoog, het openstaan voor elkander zonder enige bijbedoeling, zal dus dikwijls afwezig zijn.

Willen we komen tot de verwezenlijking van dit ideaal, dan moeten wij een stap terugzetten. Ik ben ervan overtuigd dat geen enkele vorm van dialoog op godsdienstig terrein met de Moslims mogelijk is, indien er niet een gewoon menselijk contact aan voorafgaat, een zekere vriendschapsverhouding, een zekere mate van intimiteit die een klimaat scheppen waarin het mogelijk wordt over meer delicate onderwerpen van gedachten te wisselen, in alle openheid en eenvoud. Uiteenzetten, hoe men tot deze relatie met Moslims zou kunnen komen zou hier te ver voeren. Ik zou alleen willen opmerken, dat zulke contacten door persoonlijke relaties tot stand moeten komen. Iedere poging om dialoog, op welk niveau ook te beginnen in groepsverband lijkt mij bij voorbaat tot mislukking gedoemd. Individuele contacten dus, op algemeen menselijk niveau. En dan tussen personen die dezelfde taal spreken. Men spreekt niet over

zaken, die de diepste grond van iemands persoonlijkheid beroeren door middel van een tolk.

Dit werkt fnuikend op iedere spontane uiting.

Hetzij dus dat de buitenlander, c.q. de Moslim Nederlands spreekt, hetzij dat de Nederlander Turks of Arabisch spreekt, hetzij dat beiden zich direct verstaanbaar kunnen maken in een andere, gemeenschappelijke taal; ik denk voornamelijk aan Duits of Frans.

Deze enkele opmerkingen zijn in mij opgerezen naar aanleiding van de mislukte poging om tot een dialoog te komen, zoals deze in Rotterdam is gewaagd. Voor velen is het misschien een teleurstelling en kan het werken als een koude douche. Ik zou niettemin alle Nederlanders, en ook alle Moslims die dit lezen willen oproepen om gezamenlijk de wegen te zoeken, die tot een vruchtbare, zij het dan geen dialoog, maar in ieder geval tot een nauwer contact en een betere kennis van elkaar kunnen leiden. Waar een wil is, daar is een weg.

De Islam in confrontatie met Christus.

Het is misschien nuttig eerst een kleine uitleg te geven over de uitdrukking 'confrontatie' die wij in de titel hebben gebruikt. In dit woord kunnen wij een dubbel element onderkennen: van de ene kant vinden wij er de gedachte van oppositie, tegenstelling, scheiding, maar daarmee verbonden tezelfder tijd een nabijheid, een zeker contact. Het lijkt ons dat deze uitdrukking, zeer goed op zijn plaats is en in volle mate toepasselijk, wanneer wij spreken over Christus en de Islam. In de Bijbel lezen wij : Abraham had twee zonen; de oudste, Ismaël, die uitgesloten was ten gunste van Isaac, ging zijn tent opslaan 'tegenover' zijn broer.

Dit heeft in deze context iets vijandigs. En de Islam, nageslacht van Ismaël, heeft tot in onze tijd die dubbele houding van nabijheid en tegenstelling gehandhaafd, eerst tegenover zijn broeder Isaac, de jood, maar later ook tegenover zijn broeder in geestelijke zin, de nieuwe Isaac, Christus en dus volk tegenover de Kerk.

Dat idee van nabijheid en tegenstelling vindt zijn uitdrukking op verschillende niveaus.

- Aardrijkskundig : de Islam is om zo te zeggen onze nabuur, de eerste waarmee wij geografisch contact hebben, hetzij als gast, hetzij als mogelijke concurrent;
- Geschiedkundig : 13 eeuwen lang werd de geschiedenis van het Christendom in verband gebracht met de Islam; voor of tegen, om deze terug te dringen of zich erte-

gen te verdedigen, om hem te overheersen of onschadelijk te maken, om hem in bedwang en onder controle te krijgen.

- Cultureel : beide behoren wij tot de semitische cultuur van het Middellandse Zee gebied, waar èn Jeruzalem èn Athene hun stempel op ons hebben gedrukt. Maar er is de bekoring van chauvinisme, als natie en als taalgroep, die steeds weer opnieuw de Islam in een ghetto dreigt te dwingen.

- Geestelijk : op dit laatste aspect willen wij uitvoeriger ingaan.

Die tweevoudige betekenis van 'tegenover', met als gevolg de genoemde tweeslachtige houding van de Islam tegenover het Christendom, is mede oorzaak van twee afwijkende houdingen t.o.v. de Islam, al naar gelang men oog heeft voor punten van overeenkomst of van verschil. En zo geldt voor de één de Islam als een hopeloos geval, en voor de ander zo hoopvol als men zich maar kan wensen.

Vandaar twee kampen bij de christelijke islamologen:

- een dat in de meerderheid is en vooral de nadruk legt op de radikale afwijzing door de Islam.

- een ander dat meer de punten van overeenkomst laat uitkomen en zelfs beweert dat de Islam, gedreven door een innerlijke drang, op weg is naar de volheid van geloof in Jezus Christus, al is dit nog langs onaanwijsbare wegen.

Wie heeft gelijk en wie ongelijk? Wij gaan geen grenzen trekken tussen optimisten en pessimisten, die trouwens uiteraard al onverzoenlijk zijn.

Wat méér van belang is: wij zullen proberen om een zo objectief mogelijke beschrijving te geven van de moslim-houding tegenover Christus en de Kerk. Beginnen wij dan met vast te stellen, dat geen enkele godsdienst ter wereld een zo grote plaats inruimt voor Christus als de Islam. Christus wordt door de Islam gerekend onder zijn heiligen en profeten.

De Islam beschouwt hem als een voorbeeld van volmaaktheid. Maar daartegenover is er óók geen godsdienst, die zo duidelijk en beslist het geloof van de Kerk afwijst, geen die zo heftig de basis-mysterieën van de Kerk verwerpt en aanvalt dan de Islam. Dat is dan ook typerend voor de Islam: Christus wordt geaccepteerd, de Kerk wordt afgewezen. Dat schept een vreemd misverstand tussen Moslims en Christenen.

Geen enkele Christen-theoloog heeft daar tot nog toe een afdoende verklaring voor kunnen geven.

De Kerkelijke traditie is hier te zeer belast, om een bijdrage te kunnen leveren tot een goede verklaring voor het ontstaan van de Islam. Namen wij b.v. alleen al de traditie

van de Syrische christenen; daar maakt men Mohammed tot een leerling van een ketterse monnik, waaruit men dan verder al die dubbelzinnige uitlatingen verklaart in de Koran over doopsel, eucharistie, de H.Geest, als ook de in hun ogen bedriegelijke voorstelling van een Drie-eenheid.

Dit maakt wel duidelijk dat wij met zo' n verklaring hier niet verder komen. Sommige latijnse auteurs uit de tijd na de Kruistochten maken het nog erger: Mohammed zou niet alleen een leerling geweest zijn van een ketterse christen (volgens hen de patriarch van Antiochië of ook wel van Alexandrië) maar zelfs een eerzuchtige kardinaal van de Romeinse curie, die uit wraak de hele Islam-leer van a tot z zou hebben bedacht, omdat hij een ehec geleden had bij de Paus-Keuze. En Byzantijnse auteurs vergelijken Mohammed zelfs met de anti-christ en zijn aanhangers met apocalyptische monsters.

Zulke groteske verklaringen geven wel een beeld van de ontsteltenis van de christenheid uit die tijd over die plotselinge opkomst van de Islam en zijn overweldigende triomf. Te meer omdat men meende dat het christendom eens en voor goed de wereld had veroverd voor Christus. En toen opeens die Islam-invasie, die heel die schone droom van de middeleeuwen in de war kwam sturen. De middeleeuwse christenheid leefde dan ook inderdaad nog in een heel klein wereldje, met aan de oostgrens de Perzische golf en aan de westgrens de z.g. "zuilen van Hercules", d.w.z. de straat van Gibraltar. De kruistochten waren dan ook in veler ogen de mobilisering van alle gelovigen, voor het einde der tijden getekend met het beeld van het Lam, tegen het beest uit de Apocalyps, verpersoonlijkt in de Islam.

Slechts zeer langzaam hebben de Christenen geleerd de Islam anders te gaan zien en de Islam op een andere manier te benaderen.

De Islam heeft binnen het Christendom vragen opgeroepen en zou ertoe hebben bijgedragen, juist door de weerstand die het biedt, om het Christendom los te maken van een te grote verknochtheid met de wereld en het zodoende weer vollediger te oriënteren op de zaligsprekingen van het Evangelie, die tenslotte de diepste zin van het monastieke leven uitmaken. Zo is b.v. het stevig gefundeerde theologische leerstelsel van het Christendom in eerste instantie een antwoord geweest op de aanvallen door de Islam-leer.

En zo gaf de overwinningsdrang van de Islam ook de stoot tot de kruistochten, later de meer heilzame vorm van het missiewerk, tot in de uiterste hoekjes van Afrika en Azië. Eerste opzet was de Islam in te dammen binnen het door haar reeds veroverde

gebied sinds de achtste eeuw vanaf Cordoba tot aan het steppegebied van Centraal Azië.

En zo heeft de Islam het Christendom definitief verdrongen, niet alleen in Jeruzalem, maar ook in Mesopotamië, Egypte, Sinai, Antiochië, Ephese, Alexandrië en Carthago. Gedurende 1000 jaar heeft de Islam het Latijnse en Byzantijnse christendom afgesneden van Afrika en Azië, en zo de evangelisering van die twee werelddelen tegengehouden. De Latijnse christenen moesten zich al die tijd dan ook beperken tot de "nieuwe wereld" en de Byzantijnen tot de slavische wereld.

II Theologische misverstanden.

Deze bezetting van christelijk grondgebied was voor de Islam juist een bewijs dat haar godsdienst bedoeld was om het christendom volledig te vervangen en af te schaffen, juist zoals het Christendom de joodse godsdienst had vervangen en afgeschaft. In de ogen van de Moslims zijn christendom en jodendom dan ook slechts min of meer zuivere voorbereidingsriten, die door de Islam gezuiverd moesten worden, hervormd en in hun oorspronkelijke ongereptheid hersteld. Vandaar dat Evangelie en Bijbel voor hen slechts gelden als min of meer authentiek. Zoals Synagoge en Kerk, als geloofsgemeenschap vervangen zijn door de islamitische geloofsgemeenschap, zo moesten ook Bijbel en Evangelie wijken voor de Koran, de meest verheven openbaring, een soort fotocopie van een hemels origineel, dat door de engelen wordt bewaard.

Een Moslim, die Christus wil leren kennen, behoeft dan ook niet zijn toevlucht te nemen tot het Evangelie, want het echte oorspronkelijke Evangelie had aanvankelijk dezelfde inhoud als nu de Koran n.l. die van de christenen, later vervalst door de Kerk.

Waar de Islam zich dus tenslotte tegen verzet is, dat de Kerk zich aanmat de ware heilsboodschap van Christus bewaard te hebben. Zij beschuldigt de Kerk geloof te hechten aan hun Bijbel en verwerpt daarmee dus ook de fundamentele waarheden van het christendom. Zo komt b.v. het mysterie van de Allerheiligste Drieëenheid bij de Moslim overals een dwaalleer, die het monotheïsme van het Christendom zeer verdacht maakt.

In 1965 was b.v. kardinaal König uitgenodigd te Caïro voor een spreekbeurt. Toen hij daar sprak over het monotheïsme en dit als het officiële christelijke geloof voorhield, hadden zelfs de meest goedwillende moslims er moeite mee om zich daar echt door

te laten overtuigen. Want zij blijven volhouden: het monotheïsme van de christenen is niet van zuiver gehalte.

Een voorval ter illustratie: aan het eind van de 18e eeuw onder het Kalifaat van de Osmanen was het traditie dat het ministerie van Financiën door een christen werd waargenomen. Totdat er een kalief aan het bewind kwam, die hun die functie ontnam. Hevige protesten van de kant van de christenen, waar de kalief het volgende kostelijke antwoord op gaf: « Om financier te zijn, moet je minstens de meest elementaire beginselen van de rekenkunde kennen. Welnu, jullie christenen, kunnen als zodanig nog niet eens een eenvoudig optelsommetje maken, want jullie beweren dat $1 = 3$! » Typerend ook voor de wijze waarop de Islam de leer over Gods Drieëenheid bestrijdt; recht op de man af, star, zonder zich druk te maken over subtiële distincties en redeneringen. Woorden, namen, cijfers alles wordt besnoeid en voor eigen gebruik op maat gesneden. Men wil niets te maken hebben met het genuanceerde, gestadig opbouwende gedachtensysteem van de christelijke theologie. Want deze volgt de methode van analogie, benadering en gelijkenissen, om ons zodoende iets te doen aanvoelen en vatten van het mysterie van God dat ons verstand geheel en al te boven gaat. Maar voor de moslim geldt: als God bestaat, dan is Hij één; en elke vorm van dualisme, tritheïsme of polytheïsme dient gebrandmerkt te worden.

Dáár ligt nu juist een enorm theologisch misverstand tussen Islam en Christendom. Wil men hier een brug slaan, dan zal men vroeg of laat moeten trachten de theologie over Gods Drieëenheid opnieuw te bezien en te formuleren, want zoals wij die nu leren, toont zij geen contactmogelijkheden met de moslimmentaliteit.

Er zijn echter nog andere misverstanden, n.l. op gebied van exegese en philologie. Toen de Koran die christelijke leer over de Drieëenheid in de 7e eeuw aanviel, had Mohammed helemaal niet het geloof van de Kerk als geheel op het oog, maar wellicht een tritheïstische secte, die aan het eind van de 6e eeuw verspreiding kreeg in Syrië en Palestina. Of misschien ook wel de secte van de Marianieten, die in hun verering van Maria, haar als aan een godin geschenken aanboden, zoals zij in de iconografie van die tijd wordt uitgebeeld bij de aanbidding door de Wijzen uit het Oosten.

Daar komt dan nog bij een psychologische factor van zeer grote betekenis. Mohammed had in de eerste tijd streng gefulmineerd tegen de z.g. sterren-drieëenheden uit het Arabische Pantheon. Bij zijn latere contacten met de christenen heeft dat wellicht kunnen leiden tot een ideeën-verwarring tussen die oude heidense triaden en het

mysterie van Gods Drieëenheid. Telkens als de Koran dan ook dat mysterie aanvalt, doelt hij op die heidense triade-voorstelling.

Die drieëenheid zou bestaan uit Allah, zijn bruid Maria en hun kind Jezus, geheel naar de voorstelling van die sterrentriades van Mekka, waar de zon en de maan de Morgenster zouden baren.

Nog steeds is de Islam er niet in geslaagd om deze ideeën-verwarring te doorzien. Tenslotte bestaat er ook nog misverstand m.b.t. de term "Zoon van God".

"Hoe kan men zich nu toch zonen en dochters van Allah gaan voorstellen', zegt de Koran, Allah zou dus een metgezellin hebben, om kinderen voort te brengen. Bij zo'n manier van uitdrukken zouden de hemelen wel eens kunnen uitbarsten en de rotsen kunnen splijten van verontwaardiging!"

De profeet heeft zich dus geen voortbrenging kunnen indenken, die niet vleselijk zou zijn en vandaar blijft die term "Zoon van God" voor de moslim een besmette uitdrukking. Onlangs zei nog een moslim auteur: "Als God een zoon heeft, waarom zou Hij dan geen kleinkinderen hebben, zelfs een hele serie kleinkinderen?" De sarcastische Jahiz uit de 8e eeuw drukte zich precies eender uit. De moslim blijft zichzelf dus wel gelijk.

En het feit dat die vroegere secten niet meer bestaan en dat genoemde voorstellingen nooit de leer van de Kerk zijn geweest, verandert daar blijkbaar niets aan. Zuiver wetenschappelijk bekeken kan zo'n misverstand, naar wij hopen, alleen uit de wereld geholpen worden door een strak doorgevoerde exegese. Ook de menswording wordt door de Islam met een ongelooflijke felheid aangevallen.

Een van de moslim-auteurs gaat zelfs zo ver, dat hij spottend opmerkt: "De God van die mensen is uit een vrouw geboren, die hem heeft gebaard, de borst gegeven, hem heeft leren eten en drinken en zijn natuurlijke behoeften heeft leren doen. Zij zeggen dat hun God geweend heeft, in het gezicht geslagen is en aan een schandpaal gezet. Dat zij hem ter bespotting geheel naakt aan een kruis genageld hebben en in een graf gelegd. Geen kind dat zulke ziekelijke voorstellingen kan geloven".

De Islam stelt dus een categorische afwijzing tegenover alles wat als Menswording aan goddelijke nederigheid inhoudt. Dit is op menselijk niveau tenslotte dezelfde afwijzing als die van Satan, die het beeld van het vlees geworden Woord weigerde te aanbidden.

De Byzantijnse auteurs hebben gewezen op die parallel tussen de houding van Mohammed en die van de gevallen engel.

Hun conclusie: de Islam is een initiatief van Satan, die zijn eigen veroordeling heeft geriskeerd uit afgunst tegenover de goddelijke transcendentie. Laten wij het liever zo zeggen: gezien vanuit de transcendentie alléén (en dus niet vanuit de liefde die van nature nederig is), blijkt de God van de christenen voor de Islam iets onbegrijpelijks. Voor ons is juist die geïncarneerde liefde de transcendentie zelf. Want het toppunt van transcendentie is juist dat Hij zich heeft kunnen incarneren. Een God die ons aan ons lot overlaat, die geen redding brengt, zou ons juist onbegrijpelijk en onverdragelijk voorkomen.

De Islam weigert zonder meer aan te nemen, dat God vernederingen kan ondergaan en door de mens kan overwonnen worden. Een van de tekenen van authenticiteit van een profeet is volgens de Koran juist dat hij in de strijd met het ongeloof als overwinnaar te voorschijn treedt. Allah komt zijn gezant altijd te hulp en verzekert hem altijd een tastbare overwinning op zijn tegenstanders. De Islam ontkent dan ook de historiciteit van de kruisdood.

De joden, zegt men, hoe vijandig ook, hebben Jezus niet kunnen kruisigen en doden. In een als dubbelzinnig zeer bekend vers zegt de Koran: « De joden hebben hem niet gedood, Ze hebben hem niet met zekerheid gedood. »

Alleen door zich dat steeds maar wijs te maken, geloven zij ten slotte dat zij het ook gedáán hebben. Maar in feite is Jezus vervangen door een dubbelganger terwijl Jezus zelf door Allah ten hemel is opgeheven, vanwaaruit hij aan het einde der tijden ook weer zal neerdalen. Ondanks enkele afwijkende moslim-auteurs geldt dan ook voor de overgrote meerderheid: Jezus is niet aan het kruis gestorven.

De traditionele commentatoren wringen zich in allerlei bochten om aan te tonen dat er een dubbelganger is geweest: een leerling, die zich daarvoor aanbood, zo iets als Simon van Syrene? Of de joodse aanklager? Of Judas zelf ?

Men weet het niet. De protesten van de kant van de Islam tegen de uitspraken van Vaticanum II, waarin de joden verontschuldigd schenen te worden m.b.t. de dood van Jezus, waren in dit licht gezien toch wel heel merkwaardig, omdat ze tegelijkertijd aannemen volgens de Koran, dat Jezus helemaal niet gekruisigd is. Voor de moslims dus eigenlijk wel een pijnlijke situatie, voortspuitend uit een samenspel van factoren op politiek, historisch en dogmatisch vlak.

Des te moediger was het getuigenis van Dr. Mohammed Kâmil Hoessayn in zijn beroemde roman: "Een goddeloze stad", waarin hij het drama van Goede Vrijdag tot thema noemt. Hij zegt daar o.a. het volgende: « Op die dag heeft de mensheid getracht het licht van haar geweten te doven; die dag valt samen met alle rampen in de geschiedenis; elke misdaad is een herhaling van dat drama ». Helaas vormt deze moedige auteur een uitzondering. De Islam als geheel ontkent het historisch feit van Goede Vrijdag. Maar zelfs al zou de Islam de kruisdood van Jezus aannemen, dan zou het nog niet het Mysterie van de Verlossing aanvaarden.

Want eerstens kent de Islam over het algemeen niet de verlossende waarde van het lijden. Lijden is voor de Islam een helende, genezende straf van God. En ten tweede is de Islam gefixeerd in een bepaalde visie op de geschiedenis waarin voor de omkeerbaarheid van verdiensten en fouten geen plaats is. Evenmin trouwens als voor een mystieke gemeenschap en uitwisseling tussen de mensen. Een visie die men heeft genoemd: atomistisch, occasionalistisch waarbij n.l. de bedoeling gescheiden wordt van de daad, en de daad van zijn gevolg. Geen plaats dus voor een tweede oorzaak, een bij-oorzaak.

De verantwoordelijkheid, ten goede of ten kwade, ligt uitsluitend bij degene, die een dergelijke verantwoordelijkheid op zich neemt en geen enkele ziel - zegt de Koran - kan de plaats van een ander innemen.

Dus al zou de Islam de dood van Jezus aannemen, dan zouden zij dat toch beschouwen als een bestaand historisch feit in het leven van een ongelukkige profeet, zonder enige tegenslag op de individuen afzonderlijk.

De Islam verwerpt derhalve het geloof van de Kerk in Christus, Zoon van God, tweede persoon van de Drieëenheid, mens geworden en gestorven aan het Kruis. Toch beweert de Islam wèl Jezus zelfs beter te kennen dan zijn volgelingen. Want deze hebben de persoon van Christus misvormd door hem tot God te maken en hebben zodoende de boodschap van het Evangelie vervalst.